दयावीर पु० दयया वीरः । १दयासहिते वीरे रसे २तद्युक्ते नायकभेदे च सा० द० वीररसलक्षणमुक्तं "स च दानधर्म्मयुद्धैर्दयया च समन्वितश्चतुर्द्धा स्यात्" स च दानवीरो धर्म्मवीरोदयावीरो युद्धवीरश्चेति चतुर्विधः" इति विभज्य "दयावीरो यथा जीमूतवाहनः । "शिरासुखैः स्यन्दत एव रक्तमद्यापि देहे मम मांसमस्ति । तृप्तिं न पश्यामि तथापि तावत् किं भक्षयाम्यं विरतो गरुत्मन्" । एवमपि विभावादयः पूर्वोदाहरणवदूहयाः" उदाजहार ।

दयित पु० दय–क्त । १पत्यौ अमरः । २प्रियमात्रे त्रि० । ३भार्य्यायां स्त्री । "दयिता दयितामनाम्बुजं दर-मीलन्नयना निरीक्षते" रघुग० । "न गजा मगला दयिता दयिताः" भट्टिः ।

दयित्नु त्रि० दय–इत्नु । दयाशीले ।

दयू त्रि० देव–क्विप् ऊठ् । देवनकर्त्तरि ।

दर अव्य० दृ–भये अप् । १ईषदर्थे । २भये, ३गर्त्ते अमरः । अमरः "दरादराभ्यां दरकम्पिनी पपे" नैषधम् "दरमीलन्नयनानिरीक्षते" रघुगङ्गा० । "न जातु हार्दे न विहिंसादः" किरा० । ४कन्दरे पुंस्त्री० स्त्रीत्वे ङीप् । "दरीमुहोत्सङ्गनिषक्तभासः" । "दरीमुखोत्थितेन समीरणेन" कुमा० । ५शङ्खे शब्दार्थचि० । "स उच्चकाशे धवलो दरोदरोपरक्तमस्याधरशोणशोणिमेति" माघ० । [शब्दार्थचि० ।

दरक त्रि० दर+भये "कजादिभ्यो वुन्" पा० वुन् । भीरौ

दरकण्टिका स्त्री दर ईषत् कण्टो यस्याः कप् कापि अत इत्वम् । शतावर्य्याम् राजनि० ।

दरणि पुंस्त्री दृ–अनि । नद्यादेः कूलभङ्गे (भाङ्गन) शब्दार्थचि० । स्त्रीत्वे वा ङीप् ।

दरथ पु० दृ–विदारे "दृगमिदमिभ्यश्च" उणादिसूत्रात् अथ । १दिशु प्रसरथे २गर्त्ते च उज्ज्वलदत्तधृत-सूत्रात् अथ । १दिशु प्रसरथे २गर्त्ते च उज्ज्वलदत्तः ।

दरद स्त्री दृ–विदारणे "शृदृभसोऽदिः" उणा० अदि । १हृदये २कूले च उज्ज्वलद० । दृ–भये अदि । ३पर्वते ४प्रपाते ५भये च पु० मेदि० । ६म्लेच्छजातौ अमरटीका ।

दरद त्रि० दरं भयं ददाति दा–क दर ईषत् दायति शुध्यति दैप–शोधे–क वा । १भयदायके २हिङ्गुले पु० न० भावप्र० तल्लक्षणादिकमुक्तं यथा "हिङ्गुलं दरदं म्लेच्छमिङ्गुलसूर्णपारदम् दरदस्त्रिविधः प्रोक्तः वर्णैः शुक्लतुण्डकः । हंसपादस्तृतीयः स्याद्गुण-वानुत्तरोत्तरम् । वर्णैः शुक्लवर्णः स्यात् सपीतः शुक्लतुण्डकः । जवाकुसुमसङ्काशो हंसपादो महोत्तमः । तिक्तं कषायं कटुहिङ्गुलं स्यान्नेत्रामयघ्नं कफपित्तहारि । कुष्ठामकुष्ठज्वरकामलांस्त्रीहामवातौ च गरश्चिहन्ति । अर्द्धपातनयुक्त्या तु उमरुयन्त्रपाचितम् । हिङ्गुलं तस्य सतन्तु शुद्धमेवं न शोधयेत् । २देशभेदे पु० स च देशः ६त० स० १४ अ० ऐणान्यासुकः ऐणान्यामित्युपक्रमे अभिसार-दरदतङ्गणकुलूतसैरिन्ध्रवनराष्ट्राः" "शूद्राभीराश्च दरदाः काश्मीराः पत्तिभिः सह" भा० भी० ९ अ० । प्राच्यो-दीच्यदेशौ । सोऽभिजनोऽस्य तस्य राजा वा अण् । दारद पितादिकमेव तद्देशवासिनि तद्भूपे च । बहुषु अणो लुक् । "गृहीत्वा तु बलं सारं फाल्गुनः पाण्डु-नन्दनः । दरदान् सह काम्बोजैरजयत् पाकशासनिः । प्रागुत्तरां दिशं ये च वसन्त्याश्रित्य दस्यवः । निवसन्ति वने ये च तान् सर्वानजयत् प्रभुः" भा० स० २६ अ० । आर्षे क्वचिदेकत्वेऽपि अणो लुक् । "शाल्वराजश्च दरदो विदेहाधिपतिस्तथा" हरिवं० ९१ अ० । ३म्लेच्छजातिभेदे । ५भये शब्दरत्ना० । ६शनैः क्रियालोपात् शूद्रत्वापन्ने क्षत्रियभेदे च । "शनकैस्तु क्रियालोपादिमाः क्षत्रियजातयः" इत्युपक्रमे "पारदापह्लवाश्चीनाः किराता दरदाः खसाः" मनुः ।

दरवर पु० दरेषु शङ्खेषु वरः । पाञ्चजन्ये भगवतः शङ्खे श्रीधरः । "दध्मौ दरवरं तेषां विषादं शमयन्निव" भाग० १।११।२।

दरसान पु० दृ–विदारणे असानच् । द्योते उज्ज्वलद० ।

दरि(री) स्त्री दृ–विदारे इन् वा ङीप् । १कन्दरे शब्द-रत्ना० । २तक्षककुलजे सर्पभेदे पु० "पूर्णाङ्गदः पूर्णसहः प्रहासः शकुनिर्दरिः" भा० आ० ५७ अ० ।

दरित त्रि० दरो जातोऽस्य तारा० इतच् । जातभये हेमच० ।

दरिद्र त्रि० दरिद्रा–क । १दुर्गते २निःस्वे अमरः । "मणीव दारिद्र्यदरिद्रतां व्यधः" नैष० । "स्त्रीबालोन्मत्तवृद्धान्न दरिद्राणाञ्च रोगिणाम्" मनुः । दरिद्रत्वे हेतुः "अनुपोष्य त्रिरात्राणि तीर्थान्यनभिगम्य च । अदत्त्वा काञ्चनं गाश्च दरिद्रो नाम जायते" प्रा० त० । "दरिद्रो यस्त्वसन्तुष्टः कृपणो योऽजितेन्द्रियः" भाग० । "अटं पटः स्वदरिद्रतां गतः" मृच्छ० ।

दरिद्रा दुर्गतौ अदा० पर० अक० सेट् । दरि-द्राति अद्या० दरिद्रति अदरिद्रीत्–अदरिद्राषीत् । दरि-